Είτε Ζακ είτε Zackie, η αλληλεγγύη θα νικήσει

της Ελιάνας Καναβέλη

(μορφή του κειμένου αποτέλεσε εισήγηση σε εκδήλωση για τα 10 χρόνια λειτουργίας του ΕΚΧ Βοτανικός Κήπος Πετρούπολης)

«Απλά υποσχέσου μου ποτέ μας να μην γίνουμε αυτοί»

Ο Ζακ Κωστόπουλος δολοφονήθηκε αφού πρώτα λιντσαρίστηκε από τους λεγόμενους «ευυπόληπτους» πολίτες, τους «νοικοκυραίους» αυτής της κοινωνίας πριν από ένα χρόνο στη Γλάδστωνος, σε ένα δρόμο δίπλα στην Ομόνοια, μεσημέρι με θεατές. Ομολογουμένως μια εικόνα ασυνήθιστη ή τελικά όχι και τόσο;

Ο Ζακ Κωστόπουλος δολοφονήθηκε πολλαπλά. Δολοφονήθηκε από τις κλωτσιές του κοσμηματοπώλη και του μεσίτη. Ο κοσμηματοπώλης δε με περίσσεια απανθρωπιά όχι μόνο τον σκότωσε στην κυριολεξία, αλλά και στη συνέχεια «αξιοποιώντας» τα social media εξαπέλυσε ακροδεξιές κορώνες προσπαθώντας να δικαιολογήσει την πράξη του και αποκαλύπτοντας τελικά ποιος πραγματικά είναι. Δολοφονήθηκε από την αστυνομία, οι οποίοι σε έναν αιμόφυρτο άνθρωπο που βρίσκεται καταγής βάζουν χειροπέδες και τον χτυπάν στο κεφάλι. Δολοφονήθηκε από τον διασώστη του ΕΚΑΒ, ο οποίος δεν έκανε τίποτα για να παρεμποδίσει το «έργο» των υπολοίπων και φυσικά από τους παρευρισκόμενους, κάποιοι από τους οποίους είχαν σηκώσει τα κινητά για να αποτυπώσουν την σκηνή και μετέπειτα να την πουλήσουν σε κάποιο από τα ΜΜΕ ενώ κάποιοι άλλοι παρέμειναν σιωπηλοί. Εξαίρεση αποτέλεσε μόνο ένας πολίτης, ο οποίος προσπάθησε να αποτρέψει το μοιραίο γεγονός. Τέλος, δολοφονήθηκε από τα ΜΜΕ, τα οποία υιοθετώντας απόλυτα το δελτίο τύπου της αστυνομίας μίλησαν για έναν «τοξικοεξαρτημένο ληστή», ο οποίος αποπειράθηκε να ληστέψει το κατάστημα του κοσμηματοπώλη. Και παρουσιάστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε αν κάποιος είναι τοξικοεξαρτημένος ληστής να δικαιολογείται ο

βίαιος θάνατός του, βάζοντας με αυτόν τον τρόπο το όριο αναφορικά με το ποια ζωή είναι άξια να βιωθεί και ποια όχι σύμφωνα με τον κυρίαρχο λόγο, τοποθετώντας ταυτόχρονα την ιδιοκτησία πιο πάνω από τη ζωή.

Αν λοιπόν ο Ζακ Κωστόπουλος δεν ήταν αυτός που ήταν, ένας άνθρωπος του κινήματος και ακτιβιστής, ένας άνθρωπος με πολιτικό λόγο και θέση στο δημόσιο χώρο και λόγο τι ακριβώς θα γινόταν με τη συγκεκριμένη υπόθεση; Μάλλον θα οδηγούνταν στις καλένδες. Είναι χαρακτηριστική η αδιαφορία των αρχών για την εξιχνίαση της υπόθεσης καθώς ένα χρόνο μετά και παρόλο που η υπόθεση αναδείχτηκε και αναδεικνύεται διαρκώς από την οικογένειά του, τους δικηγόρους του και το κίνημα, μόλις πριν από λίγο διάστημα και μετά από πολλή πίεση ο εισαγγελέας πρότεινε την παραπομπή σε δίκη για το αδίκημα της πρόκλησης θανατηφόρου σωματικής βλάβης και όχι ανθρωποκτονίας με δόλο ή ενδεχόμενο δόλο των δύο φυσικών αυτουργών και των τεσσάρων αστυνομικών διατηρώντας με αυτό τον τρόπο το πιο ελαφρύ ποινικό πλαίσιο.

Δυστυχώς όμως δεν πέφτουμε από τα σύννεφα. Το έχουμε ξαναδεί σε πολλές περιπτώσεις ότι η δικαιοσύνη εθελοτυφλεί όταν έχει να προστατέψει τους «δικούς της», εξαντλώντας όλα τα νομικά «παραθυράκια» που θα απαλλάξουν ή θα μειώσουν ποινές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η υπόθεση της δολοφονίας του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου, όπου 10 χρόνια μετά ο Επαμεινώνδας Κορκονέας, ο δολοφόνος του βρίσκεται πλέον έξω, χωρίς να έχει δείξει κάποιου είδους μεταμέλεια για τη δολοφονία που διέπραξε εκείνη τη νύχτα της 6ης Δεκέμβρη του 2008. Το είδαμε και στην πρόταση της εισαγγελέως στη δίκη της Χρυσής Αυγής αναφορικά με την επίθεση που είχαν κάνει στον ΕΚΧ Συνεργείο, η οποία ζητούσε την απαλλαγή του Μίχου και του Λαγού λόγω πρότερου έντιμου βίου. Ευτυχώς δεν εισακούστηκε η πρότασή της και κηρύχτηκαν ένοχοι για ηθική αυτουργία. Το έχουμε δει πολλές πολλές φορές.

Αυτή είναι η μια όψη της υπόθεσης της δολοφονίας του Ζακ Κωστόπουλου, που αφορά την απονομή δικαιοσύνης και τη

διαχείρισή της από τον κυρίαρχο λόγο. Μια άλλη είναι η στάση της κοινωνίας. Πρέπει να τονιστεί ότι στην συγκεκριμένη υπόθεση διακρίναμε πολλές όψεις της κοινωνίας. Από τη μια λοιπόν είδαμε την κοινωνία της αλληλεγγύης, της συντροφικότητας, της διεκδίκησης της αλήθειας και της απονομής δικαιοσύνης. Το κίνημα που εκδηλώθηκε μετά τη δολοφονία του Ζακ Κωστόπουλου ήταν η ελπίδα ότι κανείς και καμιά δεν μπορεί να είναι μόνος του/της, ούτε και στο θάνατο. Είναι η αλληλεγγύη μιας κοινωνίας βαθιά πολιτικής και κοινωνικής.

Από την άλλη είδαμε την όψη μιας κοινωνίας σάπιας, απάνθρωπης και μαυρόψυχης. Είναι η όψη μιας κοινωνίας που την αντιμετωπίζουμε καθημερινά μέσα από συμπεριφορές και αντιλήψεις. Ο χειρισμός της υπόθεσης από τα ΜΜΕ της υπόθεσης της δολοφονίας και η υιοθέτηση αυτής της οπτικής από ένα μεγάλο της κοινωνίας δείχνει την αποανθρωποποίηση και την απομάκρυνσή της από έννοιες όπως η ανθρωπιά, η κατανόηση, η ενσυναίσθηση και η αλληλεγγύη. Δείχνει την αποκοινωνικοποίηση και την υιοθέτηση μιας εξατομικευμένης διαχείρισης της καθημερινότητας από τους πολίτες όπου οι «άλλοι» είναι χρήσιμοι για να ορίζουν της ύπαρξή τους. Η αποανθρωποποίηση, αυτή η απώλεια των ανθρώπινων χαρακτηριστικών σχετίζεται με την περιρρέουσα κοινωνική ατμόσφαιρα. Οι άνθρωποι προέρχονται από μια βαθιά κρίση που έπληξε και συνεχίζει να πλήττει σε πολλά επίπεδα. Αυτή η βίωση των έντονων δυσκολιών αντί να οδηγήσει σε μια εξέγερση ή εναντίωση σε αυτούς που την προκάλεσαν οδηγεί στην εκδήλωση αρνητικών συμπεριφορών απέναντι στον συνάνθρωπο. Για όλα φταίει ο μετανάστης και ο πρόσφυγας, ο φτωχός, οι «άλλοι» και οι διαφορετικοί αυτής της κοινωνίας. Θα λέγαμε ότι πρόκειται για μια διεργασία που εμπλέκει εξίσου την ψυχική και κοινωνική βίωση της πραγματικότητας, στην οποία ο αδύνατος ταυτίζεται με τον δυνάστη του και στρέφεται εναντίον αυτού που βρίσκεται στην ίδια θέση με αυτόν.

Σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη που ολοένα και περισσότερο εκδηλώνεται γύρω μας ο αδύναμος πολίτης δεν έχει θέση ή μάλλον

έχει προκειμένου να θυμίζει σε αυτόν που θεωρείται δυνατός τι δεν θέλει να είναι, να ισχυροποιεί τη δική του ταυτότητα. Η Χρυσή Αυγή μπορεί να εκμηδενίζεται και να βουλιάζει, οι ιδέες της όμως, με τις οποίες εισχώρησε και βρήκε έδαφος στην κοινωνία δυστυχώς δεν εξαφανίστηκαν, δεν βούλιαξαν μαζί της. Υπάρχουν, εκδηλώνονται καθημερινά ακόμα και στα πιο μικρά πράγματα αλλά και στα μεγαλύτερα. Ένας στόχος είναι να διερευνήσουμε τους τρόπους με τους οποίους αυτήν την έννοια της αλληλεγγύης θα την κοινωνικοποιήσουμε, θα την κάνουμε βίωμα περισσότερων ανθρώπων ωσότου φαινόμενα, όπως η δολοφονία του Ζακ Κωστόπουλου, της Ελένης Τοπαλούδη, των προσφύγων που πνίγονται, καίγονται ή ζουν σε απάνθρωπες συνθήκες δεν θα έχουν θέση ανάμεσά μας. Να μην ξαναγίνουμε μάρτυρες τέτοιων περιστατικών, μιας τέτοιας δολοφονίας. Γιατί ο δημόσιος χώρος πρέπει να βιώνεται απελευθερωτικά από τους πολίτες κι όχι ως ένα μέρος εχθρικό και επικίνδυνο.